

іспанським концептом МАЧИЗМ, який виявляється надзвичайно актуальним для сучасного іспаномовного суспільства (*machista, machismo, poligamia, hombre con muchas connotaciones misóginas, superioridad machista, sometedor*). У французькій лінгвокультурі ознака *дискримінація* вербально представлена менше (ісп.: 15,1%, фр.: 2,3%), проте тут з'являється розуміння мусульманина не тільки як суб'єкту дискримінаційної діяльності, але й як її об'єкту (*Vous émissaire*). Ще однією визначальною характеристикою типу МУСУЛЬМАНІН в двох лінгвокультурах є його асоціації із суспільно небезпечною діяльністю, зокрема тероризмом, злочинами, насильством (ісп.: *radical, ataques terroristas, crimen, extremismo, fascista, radicalismo, peligro*, фр.: *terroriste, 11 septembre 2001, danger, dangereux, tueur, vandales, délinquance, délinquant, voleur*). Серед інших оцінних характеристик послідовника ісламської релігії в двох лінгвокультурах є негативні моральні якості, орієнтації, принципи, почуття – лицемірство, нахабність, конфліктність, жорстокість (ісп.: *abuso, hipócrita, caradura, conflictivo, miedo*, фр.: *bagarreur, barbare, hypocrisie, irrespectueux, négatif, violence*). У французькій лінгвокультурі мало представлена ознака *фанатичність* (0,6%), на відміну від іспанської лінгвокультури (3,5%). Серед ознак маркованих на шкалі знаком + в змісті типу МУСУЛЬМАНІН є його характеристики через позитивні моральні якості, орієнтації і почуття (*respeto, amistad, amabilidad, hospitalario, muy espiritual, respetuoso; un hombre modeste et très respectueux, patience, repère*), а також його розуміння як покірної людини у французькій лінгвокультурі (*dévoué à Die, être soumis, soumis à Dieu l'Unique, soumission à Dieu*), що пов'язано із мотивуючою ознакою концепту ISLAM, яка є відомою та актуальною для носіїв французької мови.

Висновки. Результати експериментального дослідження лінгвокультурного типу МУСУЛЬМАНІН виявили суттєві розбіжності у сприйнятті послідовників ісламу в двох лінгвокультурах, що фіксується у нерівнозначному розподіленні когнітивних ознак за макрокомпонентами концепту. Перспективою подальших розвідок у вивченні питання репрезентації лінгвокультурного типу МУСУЛЬМАНІН в іспанській та французькій лінгвокультурах є аналіз його польової структури (за ядерно-периферійним принципом) у порівняльному розрізі.

Література

Балабас Н.Н. Концепты «amitié» (дружба) и «hostilité» (вражда) во французском языковом сознании (по результатам свободного ассоциативного эксперимента) / Н.Н. Балабас // Вестник МГОУ. – Серия «Лингвистика», № 3. – 2009. – М.: Изд-во МГОУ. – С. 205-212. Карасик В.И. Языковые ключи / В.И. Карасик. – М.: Гнозис, 2009. – 406 с. *Концептуальные исследования*. Введение: учеб. пособие / М.В. Пименова, О.Н. Кондратьева. – М.: Флинта: Наука, 2011. – 176 с. Морель Морель Д.А. Ассоциативное поле имени концепта «напитки» как семантическая сеть / Д.А. Морель Морель // Концептуальные и семантико-грамматические исследования: памяти проф. Евгения Александровича Пименова: сборник научных статей; отв. ред М.В. Пименова. – Москва: ИЯ РАН, 2011. – (Серия “Филологический сборник” Вып. 11). – С. 193-198. Попова З.Д. Когнитивная лингвистика / З.Д. Попова, И.А. Стернин. – М.: Восток-Запад, 2007. – 320 с. Сегал Н.А. Ассоциативный эксперимент как метод исследования культурных концептов / Н.А. Сегал // Культура народов Причерноморья. – 2005. – № 69. – С. 136-138.

УДК 811.134.2'271'243

ТЄЛКОВА О.В., ЗІНКЕВИЧ Л.О.
(Запорізький національний університет)

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТУ «FAMILIA» В ІСПАНСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

У статті розглядаються лінгвокультурні особливості вербалізації концепту «familia» у іспанській мовній картині світу. На матеріалі прислів'їв та приказок виділяються основні домінуючі риси ядра та периферії досліджуваного концепту.

Ключові слова: вербалізація, концепт, паремія, мовна картина світу, сім'я.

Телкова О.В., Зинкевич Л. Лингвокультурные особенности концепта «familia» в испанской языковой картине мира. В статье рассматриваются лингвокультурные особенности вербализации концепта «familia» в испанской языковой картине мира. На материале пословиц и поговорок выделяются основные доминантные черты ядра и периферии исследуемого концепта.

Ключевые слова: вербализация, концепт, паремия, языковая картина мира, сім'я.

Tielkova O., Zinkevich L. Linguocultural peculiarities of verbalization of the concept «family» in Spanish lingual picture. Linguocultural peculiarities of verbalization of the concept «family» in Spanish lingual picture are analyzed. Using the material of proverbs and sayings, the main dominant features of nucleus and periphery of this concept are singled out.

Key words: verbalization, concept, proverb, lingual picture, family.

Характерною особливістю мовознавства кінця ХХ – початку ХХІ ст. є виникнення та розвиток лінгвокультурної концептології, у рамках якої концепт стає вмістилищем етнокультурних смислів, у яких «фіксуються ціннісні доміанти, що забезпечують розуміння світу та людини, що змінюється від однієї культури до іншої, від етносу до етносу, від однієї соціальної групи до іншої» [Воркачев 2007, с. 7]. Це влучне твердження відомого російського дослідника ще раз підкреслює думку про наявність у кожній національній концептуальній картині світу універсального (загально-національного) й специфічного (національно-культурного) шарів, що водночас створює підстави для взаєморозуміння між різними етносами і представляє певні труднощі, які виникають у міжкультурній комунікації.

У сучасній лінгвістиці проблематика концепту посідає одне з провідних місць, а висвітленням цього багатомірного явища займаються такі відомі дослідники як, Воркачев С.Г., Красних В.В., Маслова В.А., Приходько А.М., Попова З.Д., Мартинюк А.П., Зубач О.А., Кубрякова О.С., Бабушкін А.П., Лихачов Д.С., Макаров М. Л., Степанов Ю.С., Ткачова Ю.Г. та ін. Слід зауважити, що саме поняття на сучасному етапі розвитку лінгвістики остаточно ще не визначено, і пошуки того, чим саме є концепт, продовжуються і зараз. Поняття лінгвокультурного концепту (В.І. Карасик, Г.Г. Слишкін, С.Г. Воркачев), лінгвокультуреми (В.В. Воробйов), на наш погляд, вводять лише додаткову ознаку, підкреслюючи лінгвокультурну сутність концепту, який обов'язково містить інформацію такого роду (національно-культурна специфіка може втілюватися, на нашу думку, у різних шарах концепту і залежно від її положення, маркувати його ядро або периферію). Тому у нашій статті ми будемо спиратися на більш широке визначення З.Д. Попової та І.А. Стерніна, які трактують концепт як «дискретне ментальне утворення, яке є базовою одиницею мисленнєвого коду людини, володіє відносно впорядкованою внутрішньою структурою, є результатом пізнавальної (когнітивної) діяльності особи і суспільства і несе комплексну, енциклопедичну інформацію про відображуваний предмет або явище, про інтерпретацію даної інформації суспільною свідомістю і відношення суспільної свідомості до даного явища або предмету» [Попова, Стернин 2007, с. 34].

Актуальність цієї статті обумовлена зростаючим інтересом лінгвістів до концепту «FAMILIA»(сім'я), що належить до числа найважливіших орієнтирів людської поведінки та є соціоуніверсальним антропоморфним концептом. Проведені дослідження національно-культурної своєрідності концепту «сім'я» на матеріалі російської, української, англійської, іспанської, китайської та інших мов світу [Занегина 2011; Железна 2009; Калько 2010; Семендяева 2012; Терпак 2006; Marina García Yelo 2009] показують, що інтереси лінгвістів тісним чином перехрещуються з інтересом антропологів, соціологів та психологів, що зумовлює необхідність комплексного вивчення цього феномену.

Об'єктом статті виступають іспанські прислів'я та приказки, у яких об'єктивується концепт «FAMILIA», а **предметом** є лінгвокультурні особливості вербалізації цього концепту. **Мета** роботи полягає в розкритті лінгвокультурної специфіки концепту «FAMILIA» на матеріалі пареміологічних одиниць, які відображають національний менталітет іспанців та їх ставлення до родини.

Реалізація поставленої мети обумовлена наступними **завданнями**:

- проаналізувати корпус фактичного матеріалу, представленого прислів'ями та приказками, які містять ядерні та периферійні компоненти концепту «FAMILIA»;
- здійснити паремійну профілізацію концепту «FAMILIA»;
- виявити лінгвокультурні особливості досліджуваного концепту.

Відомо, що мовними одиницями, у яких відбито певні уявлення соціуму, є не лише слова, але й прислів'я та приказки, які складають окрему галузь пареміології. Саме паремійний фонд будь-якої мови слугує «потужним джерелом для лінгвістичних досліджень, оскільки в ньому зафіксовано досвід народу, що передається від покоління до покоління, його традиції, звичаї, культуру, моральні й естетичні цінності, у синтезованій формі відображено всі універсальні та специфічні категорії і риси життєвої філософії етносу, національно-мовну картину світу» [Калько 2010, с. 84]. Різні сфери людської діяльності, світосприйняття й світовідчуття людини – це сфери, найбільш активно виражені у приказках та прислів'ях, які віддзеркалюють характерні риси етнічного світогляду та слугують ключем для національно-культурної

інтерпретації. Однією із сфер людської діяльності, котра яскраво відображена у прислів'ях, є шлюб, сім'я та сімейні стосунки.

Як зауважує дослідниця Маріна Гарсія Єло, не слід забувати, що більшість іспанських прислів'їв та приказок беруть свій початок ще з епохи Середньовіччя, тому сприйняття сім'ї, шлюбу та міжособистісних відносин відрізняється від концепту, який ми маємо на сучасному етапі [Marina García Yelo 2009, p. 232]. У даній статті ми сконцентруємо свою увагу на тих прислів'ях та приказках, які складають «золотий фонд» середньовічної іспанської мудрості, що дасть нам змогу у подальших дослідженнях прослідкувати еволюцію концепту «FAMILIA» до XXI століття та виявити специфіку його вербалізації у сучасній іспанській мові. Фактичний матеріал, який було обрано для цього дослідження, ми обмежили прислів'ями та приказками, де ядерним елементом виступають «сім'я», «батько», «мати» та «діти», які, як з'ясувалося у процесі попереднього аналізу, є основними трьома елементами, які складають нуклеарну родину в пареміологічній традиції іспанської мови, виключаючи інших родичів: бабусь, дідусів, братів та сестер, дядька та племінників, тестя та ін., які відносяться до периферійного шару концепту. Також було виключено синонімічні паремії або модифікації однієї тієї ж паремії.

Загальна характеристика іспанської сім'ї підкреслює її важливість, як соціального ядра, навколо якого обертаються всі інші явища повсякденного життя, що демонструють наступні прислів'я: *A los tuyos, con razón y sin ella; Bueno es ser casado, si no tuviese cuidado; Más vale casarse que abrasarse.*

Слід зауважити, що сім'я в іспанській пареміологічній традиції чітко представлена постаттю чоловіка, його коханою дружиною та дітьми: *Mi casa, mis hijos y mi mujer, todo mi mundo es; A toda ley, hijos y mujer; Hijos y hogar son la única verdad; Buena fiesta hace Miguel, con sus hijos y su mujer.*

Серед інших цінностей фігурує генетична спадковість, яка має позитивне значення: *Honra merece quien a los suyos se parece; No degenera quien a los suyos semeja; Carnero hijo de oveja, no yerra quien a los suyos semeja; La sangre se hereda y la virtud se aquista.* Тобто належати до сім'ї та успадкувати деякі її якості – це справжня честь як для спадкоємця, так і для самої родини. Кровний зв'язок виступає на передній план, переважаючи всі інші матеріальні речі: *Más vale onza de sangre que libra de amistad; La sangre tira.*

Необхідно зазначити, що для іспанців дуже важливо підтримувати добрі відносини з найбільш близькими членами родини, тому слід перепрошувати за незначні суперечки, щоб уникнути великих, виходячи з того, що родина, у якій є проблеми, врешті решт руйнується: *Entre padres e hijos no se ha de reparar en pelillos; Familia desavenida, presto es perdida.*

Паремії відображають також сімейні конфлікти. У всіх родинах є свої суперечки, і, незважаючи на гарні відносини, у кожній родині є конфліктна людина: *En cada casa cuecen habas, y en la nuestra a calderadas; Toda olla tiene su garbanzo negro; No hay más cruda guerra que entre la parentela.*

Крім загальної характеристики сім'ї та правил рекомендованої поведінки у її межах, у пареміях представлені члени родини. Так, «батько» пов'язаний з авторитетом, його значущість проявляється у житті дітей, саме він є відповідальним за наслідування знань та традицій нащадками: *Consejo del padre, guárdelo el hijo con siete llaves; El padre bueno a sus hijos pondrá freno.* Система традиційних авторитетів завжди ставила батька на перше місце, адже його роль була домінуючою: *Sobre padre no hay compadre; El padre debe ser más amado que la madre, pues él es el principio activo de la procreación, mientras que la madre es tan sólo el principio pasivo.*

Принагідно зазначимо, що у 90% паремій, які містять лексему *батько*, з'являється й лексема *дитина/діти*, підкреслюючи їх тісні взаємозв'язки та одночасно протистояння. Тенденцію спадкоємців розтрачувати гроші, які заощаджували для них батьки та наголосити на тому, що діти не цінують роботу та зусилля старших, відзначено у наступних прикладах: *A padre arañador, hijo desprendedor; Lo que padre ahorra, el hijo lo malogra; De padre santo, hijo diablo; Hay padre para cien hijos, y no hay cien hijos para un padre.*

Доцільно також звернутися до фігури матері, представленій в іспанських пареміях. По-перше, мати повинна знати, як слід поводитися з чоловіком: *A esposo necio, tratarle con más aprecio.* По-друге, особлива роль відводиться матері як Берегині сімейного вогнища, уособлення доброти та любові, адже вона створює атмосферу безпеки й миру у родині та виступає символом правікової мудрості в багатьох прислів'ях: *Amor de madre, ni la nieve lo hace enfriar; La Buena*

madre no dice al hijo ¿quieres? Sino "toma"; Madre vieja y camisa rota no es deshonra. Навіть повага зі сторони суспільства до жінки суттєво змінюється, коли вона стає матір'ю: *La mujer que es madre, no es mujer sino ángel.*

Було з'ясовано, що у багатьох пареміях мати має відношення до інших жінок родини (тещі, свекрухи, зовиці та невістки), серед яких їй надається очевидна перевага: *Madre e hija caben en una camisa, suegra y nuera ni dentro ni fuera; Una madre y una hija caben en una botija, una suegra y una nuera se estorban en una era.*

В іспанській традиції роль матері настільки значна, що її відсутність породжує розлад у родині та великі проблеми: *Quien no tiene madre, no tiene quien le lave – o quien le alabe; Quien tiene madre, muérasele tarde.*

Однак, образ матері не завжди має позитивні конотації, у деяких випадках її критикують як жінку, яка вносить розлад в життя чоловіка: *Dos hijas y una madre, tres diablos para un padre; Una madre con hijas tres, se comen al padre por los pies, y por la cabeza después.*

Різким контрастом до образу матері, як втілення добра й турботи, є образ мачухи: *Madrastra, el nombre le basta; Madrastra, ni de cera, ni de pasta.*

Аналіз фактичного матеріалу дозволив виявити, що пареміологічна традиція іспанської мови зображує дітей як благо та щастя для батьків та як привід пишатися ними. Піклування про діток – це святий обов'язок батьків: *Los padres todo lo deben a sus hijos; De los bienes temporales, los hijos son los mejores; De hijos y de bienes, tu casa llenes.* Разом із тим любов батька та матері до дітей є найважливішою умовою родини, вона має таке ж значення, що й повітря, як це відображено у наступних прикладах: *Amor de padre, que todo lo demás es aire; Amor de madre, que todo lo demás es aire.* Відсутність дітей породжує несталість та хиткість родини: *Casa sin hijos, higuera sin higos; Casa sin hijos, tiesto sin flores.*

Деяку скептичність та несхвалення помічаємо в семантиці паремій, які характеризують багатодітну родину. Можливо, маються на увазі сім'ї, де дітей було надміру навіть за тодішніми мірками, і вони були недоглянуті, або створювали неабиякі клопоти батькам: *Nunca vi mayor afán, que muchos hijos y poco pan; Un hijo o dos son juego, cuatro o cinco son fuego.*

Дуже велика увага приділяється вихованню дітей та їх поважному ставленню до своїх батьків, адже в іспанській культурі, як і в інших, засуджується неповажливе ставлення дітей до батьків: *Lo que con tus padres hagas con tus hijos lo pagas; De tus hijos sólo esperes lo que con tu padre hicieres.*

Особливої уваги привертає ставлення нуклеарної родини до інших родичів, яких вона просто не зараховує до ядра сім'ї. Тому, такі члени сім'ї, як бабусі, дідусі, племінники, тітки та дядьки зображені не з позитивного боку та мають переважно негативні конотації, що можемо простежити у наступних прикладах:

Padres e hijos, son amigos; hermanos, indiferentes; y enemigos, los demás parientes;

Criado por abuelo, nunca bueno; Eso es como quien tiene un tío en Granada, que ni tiene tío ni tiene nada; A quien Dios no le da hijos, el Diablo le da sobrinos.

Невістка та зять також займають своє почесне місце серед тих, хто не увійшов до кола улюблених родичів: *Yernos y nueras, de mis hijos son familia, pero no familia mía; Para mi hijo el cielo, para mi yerno un cuerno; Nuera, cuñada y suegra, palabras negras.*

В іспанській пареміологічній традиції значна увага приділяється ролі свекрухи у родині. Так, мати чоловіка не тільки зображена не з найкращого боку, а й порівнюється із дияволом: *Del Diablo te librarás pero de la suegra no podrás; Entre suegra y nuera no hay una hora buena; No se acuerda la suegra de que fue nuera; Esa es la más negra, no tener madre y tener; Suegra, nuera y yerno la antesala del infierno; Dichoso Adán que no tuvo suegra.* Свекруха постає лихою, сварливою, несправедливою жінкою. Цікаво, що тесть або свекор зазвичай не виступають як самотійні винуватці важкого життя молодій сім'ї, а якщо і протистоять їй, то лише разом із свекрухою. Ці особливості можна простежити на прикладі таких прислів'їв: *Suegra, suegro y doctor cuanto más lejos mejor; Dinero de suegro, dinero de pleito.*

Відзначимо, що у іспанських прислів'ях та приказках не рекомендується вести справи з членами родини, особливо, коли йдеться про бізнесові угоди: *Con la familia comer y beber, pero no comprar ni vender; Con los tuyos come y bebe, y dar y haver no tengas; De la familia y del sol, cuanto más lejos, mejor.*

Докоряючи тим, хто критикує своїх рідних (*Desgraciado se vea quien a los suyos desprecia*), слід розрізняти між поганим відгуком та поганим ставленням (*De los tuyos mal hablar y no mal sentir*). Як зазначається у наступних прислів'ях, те, що ти не хочеш почути сам, не кажи про своїх родичів (*De la familia gusta mal decir pero mal oír; Quien de los suyos habló, se arrepintió*). Саме через це, незважаючи на конфліктні ситуації, рекомендується завжди залишатися поряд з сім'єю та, у деякому розумінні, погоджуватись з родичами (*Con mal o con bien, a los tuyos te atén*).

Присутність Бога у різних пареміях свідчить про осуд людей, які ставляться зневажливо до своїх рідних та критикують їх: *Quien contra los suyos pelea, contra Dios pleitea; Quien de los suyos se aleja, Dios lo deja; Quien de los suyos se separa, Dios le desampara; Quien mal quiere a los suyos, no querrá bien a ninguno*.

Таким чином, концепт «FAMILIA» представлено ядерними лексемами «padre» (батько), «madre» (мати), «hijo(-s)» (дитина/діти); периферію складають «casa» (дім), «hogar» (домашнє вогнище), «mundo» (світ), «los tuyos» (твої (рідні)), «los suyos» (свої (рідні)). У свою чергу «padre» (батько) виступає як *marido, esposo* (чоловік), *varón* (чоловік, самець); «madre» (мати) – як *mujer, esposa* (дружина), *hembra* (жінка, самиця); «hijo(-s)» (дитина/діти) – *amigos* (друзі), *diablos* (дияволята). Соціальні функції «padre» (батька) наступні: *castigar* (карати), *reinar* (царювати), *ahorrar* (заощаджувати), *proponer* (пропонувати); «madre» (матері) – *tapar* (захищати), *parar* (народжувати), *criar* (ростити), *lavar, limpiar* (мити), *alabar* (улещувати), *mimar* (пестити), *gobernar* (управляти), *disponer* (давати розпорядження); «hijo(-s)» (дитини/дітей) – *malograr* (руйнувати). На периферії знаходяться наступні характеристики: «padre» (батько) – *apañador* (той, хто звертається до людей з промовою), *endurador* (ощадливий), *santo* (святий), *rey* (король), *mercader* (торговець), *diestro* (вправний), *maestro* (вчитель), *principio activo de la procreación* (відповідальний за продовження роду (активний учасник)); «madre» (мати) – *ángel* (ангел), *buena madre* (добра мати), *madrastra* (мачуха), *hacendosa* (хазяйновита), *principio pasivo de la procreación* (пасивна учасниця продовження роду); «hijo(-s)» (дитина/діти) – *caballero* (вершник, лицар), *desprededor, gastador* (марнотратець).

Вербалізація ядерних компонентів концепту «FAMILIA» відбувається також завдяки використанню прецедентних імен, власних імен, зоонімів. Так, «padre» (батько) порівнюється з біблійним Адамом, першим чоловіком (Adán), іспанські імена *Miguel, Gonzalo, Juan* слугують для позначення батька, чоловіка, для дружини – *Isabel*. Цікавим є порівняння батька з півнем (*gallo*), котом (*gato*), при цьому дружина порівнюється з куркою (*gallina*), діти – з котятками (*minino*). Ці власні імена та образні порівняння відтворюють національно-культурну специфіку концепту.

Варто зазначити, що у сучасному світі відбувається модернізація традиційних уявлень про сім'ю, що викликано розвитком іспанського суспільства, соціальними, політичними та економічними змінами. Епоха глобалізації сприяла переосмисленню ролі чоловіка та жінки у родині, перебудові стереотипів, які зазвичай характеризували національну специфіку країни.

Таким чином, система загальноприйнятих уявлень відчуває на собі суттєві зміни, адже у наступних прикладах наголошується на домінуючій ролі жінки та матері у родині: *En casa de Gonzalo, más canta la gallina que el gallo; En la casa de bendición, primero, hembra y después, varón; En casa, el hombre reina, y la mujer gobierna; Cada uno en su casa es rey, pero su mujer hace la ley; El marido propone y la mujer dispone*. Стає очевидним, що відбувається переосмислення ролі чоловіка та батька у сучасній родині та надається провідна роль саме «слабкій» статі. Звичайно, ми не можемо говорити про Іспанію як матриархальну країну, але потроху в окремих випадках ми можемо побачити перші паростки того, що раніше для цієї країни було неможливим та й навіть абсурдним. Тому, в даному випадку поки що доцільно говорити про нерівність чоловіка та дружини в конкретних наведених прикладах.

Окреслюючи **перспективи** дослідження, хотілося б звернутися до думки Занегіної Н.Н. [Занегіна 2011] про активне, діяльнісне розуміння концепту, що дає підстави стверджувати, що еволюція концепту «FAMILIA» в іспанській мовній картині світу відбувається під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників та фіксується на лексичному, фразеологічному та паремійному рівнях сучасної іспанської мови. Отже, у подальшому планується вивчення концепту «FAMILIA» у діахронічному аспекті з метою виявлення змін, що відбулися протягом останніх чотирьох століть.

Воркачев С.Г. Лингвокультурный концепт: типология и области бытования: монография / С.Г. Воркачев. – Волгоград: ВолГУ, 2007. – 400 с. *Железнова Ю.В.* Лингвокогнитивное и лингвокультурное исследование концепта "Семья" (на материале русского и французского языков) дис. ... кандидата филол. наук: 10.02.19 / Железнова Юлия Владимировна. – Ижевск, 2009. – 205 с. *Занегина Н.Н.* Концепт "семья" в русском литературном языке и принципы его описания: дис. ... кандидата филол. наук: 10.02.01 / Занегина Наталья Николаевна. – Москва, 2011. – 254 с. *Калько В.В.* Концепт 'ЖІНКА' в українських пареміях / В.В. Калько // Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки». – 2010. – Випуск 193. – С. 84-90. *Попова З.Д.* Когнитивная лингвистика / З.Д. Попова, И.А. Стернин. – М.: АСТ Восток-Запад, 2007. – 304 с. *Семендяева А.А.* Концепт «семья» в китайском, русском и английском языках / А.А. Семендяева // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2012. – № 9 (244). – С. 97-105. *Терпак М.А.* Английский лингвокультурный концепт "семья" и способы отражения его коннотативного содержания в языке: на материале семантического поля "Родственные отношения": дис. ... кандидата филол. наук: 10.02.04 / Терпак Марина Анатольевна. – Самара, 2006. – 204 с. *García Yelo, Marina* La percepción de la familia a través de los refranes españoles [Электронный ресурс] – <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2341080>

Список джерел фактичного матеріалу

Ruiz Gurillo L. Las locuciones en español actual / L. Ruiz Gurillo. – Madrid: Arco Libros, S.L., 2001. – 112 p. *Rodriguez J. P.* Revista de folklore. Refranes alusivos al parentesco / Juliana Panizo Rodriguez [Электронный ресурс] – <http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.cfm?id=1086>

УДК 811`373.234:811.11-115

ЦЕБРОВСКАЯ Т.А.

(Таврический национальный университет им. В. И. Вернадского)

ЭТНОЦЕНТРИЗМ КАК ОСНОВНАЯ ПРИЧИНА ВОЗНИКНОВЕНИЯ ЭТНОНИМОВ

Статья посвящена изучению причин возникновения этнонимов в языке и установлению их структурных свойств и семантических особенностей в аспекте проблемы кросс-культурных коммуникаций второго десятилетия XXI века; основана на материале британского, американского и канадского вариантов английского языка.

Ключевые слова: этноцентризм, этноним, кросс-культурные коммуникации, английский язык.

Цебровська Т.О. «Етноцентризм як основна причина виникнення етнонімів». Стаття присвячена вивченню причин виникнення етнонімів у мові та встановленню їх структурних властивостей і семантичних особливостей в аспекті проблеми кросс-культурних комунікацій другого десятиліття XXI століття; побудована на матеріалі британського, американського та канадського варіантів англійської мови.

Ключові слова: етноцентризм, етнонім, кросс-культурні комунікації, англійська мова.

T.A. Tsebrovskaya "Ethnocentrism as the fundamental cause of originations of ethnonyms". The article is devoted to the study of the reasons of originations of ethnonyms in the language and determination of their structural peculiarities in the light of cross-cultural communication problems of the second decade of the XXI century; grounded on material of the British, American and Canadian English.

Key words: ethnocentrism, ethnonym, cross-cultural communication, the English language.

Во втором десятилетии XXI века проблемы кросс-культурных коммуникаций приобретают особую актуальность в связи с процессом активного взаимопроникновения и смешения культур. Выбор и использование этнонимических единиц в процессе кросс-культурного общения, в первую очередь, зависит от установок стереотипного мышления относительно других народов. Именно этноцентризм способствует формированию и распространению экспрессивно маркированных этнонимов в языке. **Актуальность** исследования обуславливается универсальностью явления этнонимизации, его междисциплинарностью, важностью для понимания исторических взаимосвязей между народами, значимостью для межкультурной коммуникации.

Целью статьи является определение причин возникновения этнонимов в языке и установление их структурных свойств и семантических особенностей.

Поставленная цель обуславливает решение следующих **задач**:

1. Установить причины возникновения этнонимов.
2. Выявить их структурные свойства.
3. Выделить семантические особенности этнонимов на материале британского, американского и канадского вариантов английского языка.

Объектом являются дерогативно маркированные этнонимы современного английского языка.

Предметом исследования выступает этноцентризм как краеугольный камень появления этнонимов.